

EL CERTAMEN LITERARI D'INCA DE L'ANY 1905

DAMIÀ PONS I PONS
CAMPANET, MAIG 1994

1. Als voltants de l'any 1900, es produí a Mallorca una expansió considerable de la llengua i la literatura catalanes, així com també de les idees regionalistes. Són els anys de màxima productivitat poètica de Costa i Llobera; de la catalanització literària definitiva de J. Alcover; de la plenitud intel·lectual de M.S. Oliver i G. Alomar; de la campanya autonomista de «La Almudaina» i «La Veu de Mallorca»; i també és quan M.S. Oliver elabora la primera teorització del fet nacional aplicada a Mallorca; i el Bisbe Campins introdueix un pla d'estudis regionalista al Seminari Diocesà de Palma; i Mossèn Alcover inicia el seu activisme lingüístic, tant a nivell científic com reivindicatiu; o quan els republicans adopten posicions polítiques activament regionalistes; o una bona partida de societats corals incorporen un repertori basat en cançons tradicionals o d'autors contemporanis amb lletres en llengua catalana,... Aquest conjunt de manifestacions, tan sols enumerades a tall d'inventari, indiquen ben a les clares la intensitat cultural i cívica d'aquells anys. És en aquella època quan el procés de recuperació nacional de Mallorca comença de veritat, tant al nivell de les formulacions doctrinals com de les iniciatives pràctiques.

Al tombant del segle, i com a conseqüència de l'afany de promoció cultural i cívica que tenien els intel·lectuals modernistes i els sectors eclesiàstics més dinàmics, aleshores molt actius i molt qualificats, a Mallorca es varen organitzar tot un seguit de certàmens literaris. En tots els casos els objectius perseguits eren el foment de la creació cultural, la majoria de les vegades en català, i la voluntat de donar a la cultura un protagonisme públic destacat. Foren fites importants d'aquesta estratègia els certàmens que s'anaren celebrant anualment al Seminari Diocesà a partir de l'any 1898, o els que es van organitzar a Palma amb motiu de les Fires i Festes dels anys 1903 i 1904 o el que va convocar el setmanari «La Ciudad» l'any 1905.

Aquells anys, a Catalunya, com a efecte de la generalització social del catalanisme literari i polític, es va produir una proliferació molt exagerada de certàmens literàrio-patriòtics. Santiago Russinyol, amb tota la raó del món, va creure necessari fer-ne la sàtira. D'aquesta intenció en varen néixer *Els Jocs Florals de Canprosa*. A Mallorca dels certàmens no se'n va fer cap abús, ans al contrari, serviren, encara que fos modestament, per impulsar les primeres passes dels escriptors joves de l'illa i per donar presència pública al moviment cultural mallorquí. Val a dir que els poetes i prosistes illencs tot d'una que ho pogueren pretendre intentaren guanyar premis al Principat, sobretot als Jocs Florals de Barcelona, i publicar-hi les seves obres. I la veritat és que ho aconseguiren amb una considerable freqüència.

2. L'any 1905 a Palma no se celebraren Fires i Festes, com havia succeït els dos anys anteriors, i per tant tampoc no es convocaren els Jocs Florals. Probablement va ser aquest fet el que va empènyer Miquel Duran i Saurina (1866-1953)¹ a promoure la iniciativa d'impulsar un certamen equivalent, i a la vegada substitutiu, a Inca². És possible que en el seu pensament hi hagués la idea que d'aquesta manera la seva ciutat s'integraria d'una manera més plena i pública en el moviment del regionalisme cultural i polític que, com ja hem vist abans, a Mallorca aleshores es començava a manifestar molt actiu. Així mateix, la convocatòria del certamen ben segur que també havia de servir per a posar en evidència el dinamisme de la ciutat, la qual, i malgrat haver patit la sotragada que la independència de les colònies havia representat per a la indústria sabatera, es trobava en un moment expansiu i de modernització. A més, l'organització del Certamen podia ser una bona manera d'assumir, encara que fos ocasionalment, el paper de capitalitat en el món de la cultura que aquell any Palma havia renunciat a exercir.

El Certamen d'Inca, però, no va ser formalment una iniciativa individual de Miquel Duran. Hi va comprometre les dues entitats que aleshores comptaven amb el seu activisme catòlic i regionalista: el Cercle d'Obrers Catòlics, que havia fundat ell mateix l'any 1900, i el setmanari «La Bona Causa» (1904-1905). El nucli dels promotors, del qual no hi ha dubte que Duran n'era el principal cappare, va propo-

¹ Per a conèixer aquest personatge tan interessant cal recórrer a la ben documentada semblança biogràfica escrita pel seu fill Llorenç Maria Duran que encapçala el volum *Poesies* de Miquel Duran i Saurina, editat per l'Ajuntament d'Inca l'any 1982.

² La bibliografia que hi ha sobre aquest Certamen es redueix a la referència que en fa Llorenç Maria Duran a la semblança esmentada a la nota anterior i l'article *Costa, la lengua vernácula y la ciudad de Inca* de Santiago Cortès (*Programa de les Festes del Dijous Bo*, 1972). De la referència que en fa Ll. M. Duran se'n poden deduir dues inexactituds: Carner no acudí al Certamen, tan sols hi envià una poesia, que fou premiada, i M. Costa i Llobera en cap moment va estar previst que hagués de fer el discurs de gràcies. La malaltia del seu pare li impedí assistir a l'acte de concessió dels premis, però en cap cas que fes un discurs que de bon principi ell ja havia renunciat a fer (així ho manifestava en la carta del 4 de setembre enviada a J. Rosselló).

sar a l'Ajuntament inquer que n'assumís la convocatòria i l'organització. És ben explicable que ho fessin així: era una manera de donar-li més prestigi davant la societat i de comprometre més a fons la institució municipal, tant en el foment com en l'adhesió a la cultura, i més en concret a la pròpia del país.

El va convocar la ciutat d'Inca, i en el seu nom l'Ajuntament, que era presidit pel conservador i cacic local Domingo Alzina³. A més del batle, formaven la junta organitzadora el prevere Francesc Rayó, Pere Josep Serra i el mateix Miquel Duran. Les bases del premi foren difoses a través de la premsa de Palma i, a títol individual, Miquel Ferrà les va fer circular pels ambients literaris barcelonins⁴.

3. El cartell dels premis, que duia la data del quinze de setembre, era prou ampli: n'hi havia dotze. El seu contingut podia agrupar-se en els següents blocs:

a) els de temàtica local: sobre el Santuari de Santa Magdalena, la història de les fires o l'origen del patronat dels sants Abdon i Senén; a la millor poesia dedicada a Santa Maria la Major.

b) els literaris: a una poesia de caràcter religiós o moral, a una que fos descriptiva de paisatges o costums mallorquins, i a una altra de temàtica i mètrica lliures; a una narració, rondalla o llegenda en vers o en prosa, i finalment a un treball en prosa de tema lliure.

c) els de foment de la millora de la vida econòmica, cultural i associativa: com augmentar la importància de les fires, sobre els avantatges i les aplicacions del gas produït per carbó mineral, sobre els beneficis socials dels Cercles d'Obrers Catòlics, sobre els mitjans més idonis per a estendre la instrucció pública a Mallorca.

Amb posterioritat s'hi afegiren dos premis més: un patrocinat per la Diputació Provincial a la millor poesia de temàtica balear i un altre donat per l'escultor Miquel Frau a la poesia que decidís el Jurat.

El foment de la creació literària, poesia i prosa, i l'elaboració d'estudis històrics sobre la ciutat i de propostes pràctiques d'abast més general que servissin per a millorar la vida material i moral eren, podríem dir, els grans objectius del Certamen.

Cada un dels premis era atorgat per una entitat o un particular⁵. Tan sols en uns pocs casos eren en metàl·lic. Majoritàriament eren llibres: obres de Jacint Verdaguer, de Juan Donoso Cortés, obres indeterminades, una col·lecció d'obres

³ El cartell de la convocatòria va aparèixer a «La Almudaina» (22 setembre 1905, p. 2).

⁴ En una carta de Costa a J. Rosselló, datada a Pollença el 20 d'octubre de 1905, hi podem llegir: «Confii que també hi enviaran qualque cosa de Catalunya, a on en Ferrà jove ha repartit prospectes o cartells entre els amics i confreres» (M. Costa i Llobera: *Obres Completes*, Barcelona, Ed. Selecta, «Biblioteca Perenne», 1947, ps. 1096-1097).

⁵ Les entitats i els particulars que patrocinaren els premis foren els següents: el Bisbe de Mallorca, l'Ajuntament d'Inca, el Rector de Santa Maria la Major, el canonge Mateu Garau, el setmanari «La Bona Causa», el Col·legi de Sant Tomàs, l'Acadèmia Miquel Riutord, la Companyia de Gas, el Club *Velocipedista*, la Unió Inquera, el Centre Instructiu, el Cercle d'Obrers Catòlics, la Diputació Provincial i l'escultor Miquel Frau.

catalanes [sic]. També hi havia un objecte d'art, un rellotge de butxaca i un retrat en relleu del guanyador. El premi que estava més ben dotat, amb cent pessetes, era el que concedia l'Ajuntament a un treball sobre les fires d'Inca «y els medis per augmentarne l'importancia».

4. En qualsevol premi sempre hi té una gran transcendència el jurat. La vàlua i el prestigi dels membres que el formen serveix per donar de bon principi un determinat nivell de rigor i qualitat al certamen. Per això, i perquè volien donar-li un abast general, sobretot mallorquí, però sense renunciar a tot l'àmbit lingüístic, formaren un jurat amb dos inquers, el canonge Miquel Garau i Pere Josep Serra, i amb dos escriptors aleshores molt prestigiosos i reconeguts, sobretot el primer: Miquel Costa i Llobera i Joan Rosselló de Son Forteza. També en va ser membre el notari de Palma Francesc de Paula Massanet.

Sembla que va ser Miquel Ferrà qui féu arribar a Costa la primera notícia del Certamen. Poc després el grup organitzador li trametria la invitació formal. El poeta pollencí sempre va condicionar la seva acceptació al fet que fos organitzat amb serietat i rigor. Així ho va comunicar a Joan Rosselló: «Quedàrem que, si no l'havien de fer amb elements literaris de veritat, valia més deixar-lo córrer»⁶. Del fet que en formàs part, en podem deduir que hi degué trobar garanties suficients. A l'epistolari de Miquel Costa dels quatre darrers mesos de l'any 1905 hi podem trobar múltiples referències al Certamen d'Inca. En les cartes que s'intercanvien Costa i Rosselló hi abunden els comentaris i les opinions⁷. També en va trametre informacions al seu amic Joan Lluís Estelrich⁸.

Per una carta datada el 20 d'octubre, podem tenir la certesa que M. Costa va incitar al grup de joves noucentistes, que l'any següent publicarien la revista «Mitjorn», aleshores tots aixoplugats sota els seus paternals consells literaris, a què hi participassin: «En Ferrà, En Riber, En Tous sé cert que hi presentaran. [...] De na Salvà també hi esper qualche poesia; i, per més seguretat, pens que li escriuré una súplica»⁹. I fins i tot va fer gestions per aconseguir que tots els premis quedassin adequadament dotats: «N'Isern i en Toni Conrado m'han enviat, des de Madrid, un munt de llibres i els darrers del primer i l'únic del segon. Tot ho destinen a premis del Certamen d'Inca, deixant-ho a la meua voluntat»¹⁰.

⁶ *Obres Completes*, ps. 1095-1096. La carta està datada a Pollença, el 4 de setembre de 1905.

⁷ A les *Obres Completes* n'hi podem trobar set: datades el 4 de setembre (ps. 1095-1096), el 20 d'octubre (ps. 1096-1097), el 3 (ps. 1097-1098), el 14 (ps. 1098-1099) i el 27 de novembre (p. 1099), i el 12 (ps. 1099-1100) i el 15 de desembre (ps. 1100-1101).

⁸ Datada a Pollença el 29 de desembre de 1905 (Bartomeu Torres Gost: *Epistolari de Miquel Costa i Llobera i Antoni Rubió i Lluch a Joan Lluís Estelrich*, Palma, Ed. Moll, «Els Treballs i els Dies», 27, 1985, ps. 179-180).

⁹ *Obres Completes*, ps. 1096-1097.

¹⁰ *Ibid.*, ps. 1097-1098.

Costa i Rosselló probablement foren els dos únics membres del Jurat que en realitat jutjaren els treballs presentats. El poeta sobretot va mirar-se els escrits en vers i el narrador els que eren en prosa¹¹.

5. La resposta que aconseguí el Certamen fou molt acceptable: almenys s'hi presentaren setanta-dos treballs¹². Dels dotze premis convocats inicialment, en quedaren alguns de deserts: tots els de temàtica local i els de prosa, encara que a aquests darrers els concediren accésits. En bona mesura, el Certamen, a contracor dels seus promotors, quasi acabà reduït a un concurs poètic. Vegem qui foren els guanyadors i amb quines obres¹³.

El tercer premi, ofert a una poesia dedicada a Santa Maria la Major, fou guanyat per Maria Josepa Penya¹⁴. Louis Carbou, de nacionalitat francesa i resident a Felanitx, aconseguí un accésit.

El destinat a la millor poesia de caràcter religiós fou per *A la mare de Déu de la Bona Pau* de Josep Carner. Els accésits foren per a Lluís Orell Mercader, Francesc Ubach i Vinyeta i Miquel Duran, amb *Als peus de Jesús*.

Maria Antònia Salvà guanyà amb *De passat* el destinat a la millor poesia descriptiva de paisatges o de costums mallorquins. Josep M. Tous i Maroto, amb *Pagesívoles*, i Miquel R. Ferrà, *Amb ametlers rosa*, tingueren els dos accésits.

J. M. Tous i Maroto aconseguí amb *Les flors* el premi a la composició de tema i mètrica lliures. I M. R. Ferrà i M. J. Penya, els accésits, amb *Plou y neva. Els Reis i Quin temps era aquell*.

El concedit per la Diputació a la millor poesia de tema balear correspongué a *La filla del Baleàric* de Llorenç Riber. Els accésits foren per *El torrent del Freu* del mateix autor i *De nostra terra* de J. M. Tous i Maroto.

Aquest darrer escriptor encara obtingué un altre premi: la seva poesia *Esboços* fou la guanyadora del premi patrocinat per Miquel Frau. Josep Rosselló Ordines, amb *Íntima*, i Ll. Riber, amb *Mitjeval*, aconseguiren els accésits.

La convocatòria dels dos premis de prosa va acabar en un fracàs absolut: tan sols es concediren accésits a J. M. Tous i Maroto, Andreu Ferrer i Ginard i Joan Viñas i Comas. En el premi organitzat aquell mateix any pel setmanari «La Ciudad» també va ser declarat desert el premi de narrativa. Aquests fets no fan més que confirmar la precarietat del gènere en la Mallorca dels primers anys d'aquest segle. La poesia catalana ja era plenament consolidada a l'illa, sobretot gràcies a les

¹¹ Ibid., ps. 1098-1099.

¹² *Certamen literario de la ciudad de Inca*, «LA», 25 novembre 1905, p. 2. Hi surt la relació de tots els treballs premiats, amb el seu corresponent número de recepció. El número més alt és el 72. Es ben possible, però, que se n'hi haguessin presentats alguns més.

¹³ «LA», 27 novembre 1905, ps. 1 i 2. «LA» del dia següent va publicar els poemes de M.A. Salvà, M.J. Penya, Ll. Riber, M.R. Ferrà i J.M. Tous i Maroto.

¹⁴ Aquesta composició va ser inclosa recentment a la *Corona Poética a Santa Maria la Major d'Inca*, Inca, Ajuntament d'Inca, 1992, ps. 140-141.

obres que havia anat publicant Costa i Llobera, i també a la validesa literària que havia tingut la producció poètica dels autors de la Renaixença. En el terreny de la narrativa, tot just encara s'estava a les beceroles. I precisament seria J. Rosselló de Son Forteza, juntament amb M.S. Oliver, que l'havia precedit, qui contribuiria a fer possible durant aquells mateixos anys l'aparició a Mallorca d'una prosa narrativa amb cara i ulls. Ben d'immediat s'hi afegiria Salvador Galmés.

Els premis més assagístics i d'abast temàtic més general tingueren guanyadors i dos accèssits cadascun. Sembla que podem pensar que els treballs presentats eren meritoris. El professor Joan Bérnago Lladó va veure reconegut el seu treball *Medios de extender la instrucción popular en Mallorca*. Josep Rosselló Ordines i Pere A. Magraner, que era el vicari d'Orient, aconseguiren els accèssits.

L'atorgat al millor treball sobre la història i l'aplicació del gas produït del carbó mineral fou guanyat per Antonio Aranás González, que era sub-cap de la duana de Maó. El farmacèutic murer Gabriel Verdera Saldaña i Josep Miralles Mas es feren mereixedors dels dos accèssits.

El prevere Joan Quetgles guanyà el premi concedit a l'estudi sobre els avantatges socials que produïen els Cercles d'Obrers Catòlics. Un altre prevere, Josep Matas Arrovich, rector d'una parròquia de Girona, i Mercè Pedrós i Busquets, també principatina, guanyaren els accèssits.

De l'anàlisi de la nòmina dels guanyadors en podem extreure les observacions següents: a) els poetes joves de l'anomenada primera generació de l'Escola Mallorquina foren els veritables triomfadors del Certamen; b) un bon nombre dels premiats eren sacerdots; i c) hi hagué una participació destacable d'autors del Principat: ho eren Josep Carner, Francesc Ubach, Lluís Orell, Joan Vinyes, Josep Mates i Mercè Pedrós. Evidentment, aquesta anàlisi tan sols es fonamenta en els noms d'aquells que pel fet d'obtenir premi o accèssit varen ser fets públics.

Sobre la qualitat de les obres premiades en tenim el judici de M. Costa: «De les poesies n'hi ha prou acceptables i qualcuna exquisida. La prosa, com tu trobares, és estada xereca»¹⁵. El veredict del Jurat sembla que va ratificar aquesta valoració, que ben segur degué ser compartida per J. Rosselló de Son Fortesa. Composicions d'un bon nivell en el gènere poètic (Carner, Salvà, Riber, Tous i Ferrà n'eren una garantia) i res d'acceptable en prosa. Dels treballs més tècnics no en podem dir res perquè res no en sabem.

6. La concessió pública dels premis es va fer dia 26 de novembre, als locals de la Fonda Espanya, que devia ser aleshores l'espai tancat de més cabuda de la ciutat. La sala s'omplí de gom a gom i, segons el cronista de «La Almudaina», hi eren presents, a més de les personalitats locals oficials, «*lo más florido de la sociedad*

¹⁵ *Obres Completes*, ps. 1096-1097.

inquense»¹⁶. Les parets de la fonda eren cobertes «*con damascos rojos, adornados con guirnaldas amarillas*». El batle Domingo Alzina presidia l'acte. I sobre la tribuna l'acompanyaven el rector Bernat Font, el jutge Sampol, els canonges de la Seu Mateu i Nadal Garau i, per la seva condició de membres del Jurat, Joan Roselló i el notari Francesc Massanet. Costa i Llobera no hi assistí a causa de l'estat de salut del seu pare¹⁷. Es va llegir una carta seva d'excusa.

El canonge Miquel Garau, com a president del jurat, va fer el primer discurs. Tot seguit, Pere Joan Serra llegí la memòria i el veredict del jurat. A la part final, Joan Rosselló de Son Fortesa pronuncià el discurs de gràcies.

El parlament del narrador alaroner és un magnífic document per a conèixer els referents intel·lectuals i les idees força dels escriptors modernistes¹⁸. Les seves primeres paraules foren per a felicitar la ciutat d'Inca per haver tengut l'atreviment de convocar el certamen en una Mallorca on «són molts pocs els devots de l'art y de la ciencia». A continuació va assenyalar els beneficis lingüístico-culturals i d'autoafirmació i enfortiment de la personalitat col·lectiva que es derivaven d'aquella mena d'actes: «Els Jocs Florals o Certamens literaris, el nom poc hi fa, tant la institució com la festa de per sí, tenen una verdadera importància immediata y positiva, contribuint d'una manera eficaç, no sols a ennobrir y depurar la llengua, sinó a desvetllar la rassa; y a enfortir la nostra personalitat migrada pel constant despreci de lo propi y per l'estéril imitació de lo estrany». Tot seguit va expressar la següent afirmació: «l'essencia, l'esperit, l'ànima d'aqueixs festivals es la poesia y que'l país qui no'n té de vivent es una nació en decadencia, un poble pròxim a la mort». En aquest paràgraf s'hi expressa una concepció de la poesia entesa com un estat de creativitat intens i col·lectiu que abasta la totalitat de les manifestacions individuals i nacionals. La poesia era quelcom més, i de molt, que un gènere literari, era com una mena de força energètica capaç d'integrar activament tot un poble en un procés d'acció i de construcció. Per això, Rosselló considerarà que Homer, Odin, Ossian, Virgili i Horaci, Valmiki, Confuci i Mahoma, Moisès i els profetes, Dant, Schiller i Goethe, Emerson i Withman, són l'expressió màxima de la poesia, perquè varen saber catalitzar en les seves veus individuals les aspiracions i la identitat de les seves nacions, a les quals contribuïren decisivament a donar forma i concreció material. D'aquesta manera varen fer possible que tot allò que dins la col·lectivitat tan sols existia de manera informe i embrionària, s'acabàs consolidant i esdevingués una guia de viatge per afrontar els reptes del futur com a col·lectivitat enèrgica i cohesinada. Per reblar el clau afegirà: «La qui [nació] posseeix un Dant està

¹⁶ Podem llegir la crònica de l'acte a «LA», 27 novembre 1905, ps. 1 i 2.

¹⁷ *Obres Completes*, p. 1099. Costa en donà l'explicació a Rosselló: «Justament el dia abans mon pare tengué mal de ceia i certes convulsions nervioses qui l'alarmaren un poc, no essent-li acostumades».

¹⁸ «LA» en va reproduir alguns fragments traduïts al castellà (28 novembre 1905, ps. 1 i 2). «La Ciudad» (9 desembre 1905, núm. 10) el publicà íntegrament i en català. Totes les citacions en procedeixen.

¹⁹ *Obres Completes*, ps. 1090-1100.

més estretament unida que mai hi puga estar una Rússia muda —ha dit Carlyle».

Un altre aspecte destacable del contingut de la intervenció de Joan Rosselló és la contraposició que fa entre els pobles llatins i els saxons. De la comparança en surten clarament malparats els primers. Els segons, en canvi, representarien el model positiu. Eren percebuts com uns pobles plens d'energia interior, amb una gran capacitat d'iniciativa creadora i pràctica, d'un individualisme lliure: «me sembla que'ls pobles llatins qui son tan impressionables y sentimentals, com poc pràctics, haurien de voler imitar l'esperit de tolerancia, l'afecte a la regió y a la familia, el persistent amor al treball, la preferencia a lo propi, sens deixar d'estudiar lo atern qu'ho mereix, per aprofitar ses ensenyances, y el respecte y sumisió a l'autoridad, que son les qualitats característiques dels alemanys y anglo-saxons». La conclusió final a què arriba Rosselló, que té el seu origen en el pensament de Carlyle, és que sempre acostuma a haver-hi una correspondència d'esplendor o de decaïment entre els aspectes materials i els artístic-culturals d'una col·lectivitat: «Volia remarcar com les races més equilibrades y els pobles més positius y avençats de la terra, són els més enamorats de la poesia; y com aquesta afició lluny de destorbar pels avensos y perfeccionament de les ciències y del treball material, es una font inestroncable de progrés». I aquesta és la fórmula que acaba proposant als inquers a la part final del seu discurs: «Així es que al aconsellarvos el conreu de les arts y de les ciències, l'amor al estudi y l'afició an els goigs purs del esperit, no he tractat d'allunyarvos de la vida agitada de trafec y negoci y menys encara de l'agricultura, a la que sempre heu tengut veritable inclinació, ben al revés, desig veurevos figurar entre els pobles desperts y actius; y que la vostra fira, la clàssica fira d'Inca, prenga el lloc que li pertoca, atés el temps que nos trobam».

«La Almudaina» dos dies després va donar a conèixer extensos fragments del parlament de Rosselló i el setmanari «La Ciudad», que s'editava a Palma, el va publicar íntegrament, amb la qual cosa va tenir repercussió en tot l'àmbit de l'illa. Almenys sabem que fou valorat molt favorablement per Miquel Costa i Llobera i Joan Alcover. Costa no en va escatimar els elogis: «Mil felicitacions pel teu discurs del Certamen d'Inca. És magistral, ple d'idees, nou i brillant, sense efectismes... massa bo per Inca...». I a continuació hi afegia la seva valoració global del Certamen: «Amb aqueix discurs ja n'hi ha prou per dignificar un Certamen Literari. Amb tal parlament i les poesies premiades, entre les quals n'hi ha qualcuna de primera, ja tenien motius de sentir-se satisfets els promotors del Certamen i tots quants hi assistiren»¹⁹. Alcover també va felicitar J. Rosselló²⁰. Tant l'un com l'altre, coincidint en la idea de «massa bo per Inca», trobaren que la qualitat i el nivell del discurs eren massa elevat per un acte que s'havia celebrat en una població com Inca i davant la gent que hi va assistir.

²⁰ Ibid., ps. 1100-1101.

²¹ «LA», 23 setembre 1905, ps. 1 i 2.

7. Un aspecte molt destacable del Certamen va ser el nivell de normalitat lingüística que va tenir, tant en la seva concepció com en el seu desenvolupament. Per començar, el cartell de la convocatòria era íntegrament en català. I així el va publicar «La Almudaina»²¹. Dels dotze premis, n'hi havia vuit que tan sols acceptaven treballs en català. Eren els de poesia, prosa i temàtica local. Els altres quatre, els destinats a estudis socials i econòmics, tant podien ser en català com en castellà. La majoria dels treballs presentats degueren ser en la llengua del país. Dels guanyadors o dels que obtingueren accèssits, foren una minoria els que eren redactats en castellà.

L'acte de concessió dels premis també es va desenvolupar del tot en català²². El batlle hi va fer la presentació, el secretari hi llegí la memòria i el veredictes i el president del jurat i el mantenidor hi feren els seus discursos. Aquest ús tan normalitzat de l'idioma del país en un acte públic solemne presidit per les autoritats no era aleshores la norma. Feia només uns pocs anys, el 1897, que Oliver havia fet ús del català en el saló de plens de l'Ajuntament de Palma després de molt de temps d'esser-hi proscrit, per parlar de Marian Aguiló en ocasió de la seva proclamació com a fill il·lustre de la ciutat. Al començament del segle l'ús del català en les sessions plenàries del mateix Ajuntament havia estat motiu de controvèrsia pública entre aquells que n'eren partidaris, regionalistes i republicans, i els que no ho eren, els polítics dinàstics. El Certamen d'Inca és un exemple de què la consciència lingüística en exercici ja començava a existir i a manifestar-se, encara que fos minoritàriament, a la Mallorca de les primeries d'aquest segle.

Per una carta de M. Costa a J. Rosselló podem saber que la naturalitat amb què es va fer ús de la llengua catalana no va ser ben acceptada per tothom: «Però vet aquí que segons notícies fresques hi hagué subjectes que se lamentaren d'haver assistit a un acte *tot en mallorquí*, i que si haguessin sabut lo que havia d'esser ja no hi serien anats... Quin país i quin públic! Aquí només hi cap la literatura de «Blanco y Negro» o l'«ABC». Els escriptors mallorquins nos hem de resignar de romandre inèdits per Mallorca»²³. Tota una mostra de l'autoodi de certs sectors de mallorquins, sobretot d'aquells que més poc o més molt s'havien integrat en el món de la cultura acadèmica i oficial, i que d'aquesta integració n'havien fet un senyal d'ascens i diferenciació social. I també, en el comentari de Costa, hi trobam assenyalada la dificultat que tenien els escriptors adscrits activament a la cultura nacional per a connectar amb la pròpia societat.

Caldria esbrinar si la manca de continuïtat d'aquest primer Certamen podria explicar-se com una conseqüència d'aquest rebuig que manifestaren alguns sectors d'inquers, no sabem ni quants ni quins, a causa del to mallorquinista que havia

²² A la crònica de l'acte publicada a «LA» el fet és assenyalat explícitament: «en hermoso lenguaje mallorquín», «en buen mallorquín».

²³ *Obres Completes*, ps. 1090-1100.

tengut. En la mesura que el Cercle d'Obrers Catòlics va continuar sent una entitat activa, que, a més a més, celebrava de tant en tant actes literaris, hi havia la plataforma des de la qual organitzar la repetició de l'experiència. Per tant, la no convocatòria d'un altre Certamen se situa en el terreny de les decisions i no en el de les possibilitats.

8. De l'anàlisi de les dades i dels fets d'aquest Certamen literari en podem deduir unes quantes observacions generals, que serviran per sintetitzar les seves aportacions més significatives i transcendents, així com també el seu valor i representativitat en el context cultural de l'època. N'assenyalarem tres a tall de conclusions:

a) El fet de la celebració a Inca d'un Certamen d'aquestes característiques indica que el recobriment cultural ja havia transcendit geogràficament el clos de Palma. Als voltants de l'any 1900, almenys Manacor, amb una Capella de Manacor molt activa i emblemàtica, i Sóller, on el fet que Santiago Rusinyol hi residís una bona temporada degué contribuir-hi, ja s'havien incorporat al moviment cultural regionalista. Inca s'hi va afegir de manera més pública i solemne amb aquest Certamen.

b) El Certamen va ser el fruit d'una iniciativa empresa a partir d'una coincidència entre el regionalisme cultural i el catolicisme. Els catòlics aleshores tenien una actitud ofensiva i pretenien competir amb les altres ideologies, especialment amb les obreristes i laiques, per guanyar-se l'adhesió de la societat, sobretot la d'aquells sectors més predisposats a deixar-se convèncer per les organitzacions republicanes i socialistes, obertament anticlericals. En aquest context, el moviment catòlic es plantejà la iniciativa en el camp de la cultura com un dels seus objectius prioritaris. I el regionalisme conservador, tant el cultural com el polític, en la mesura que representava la revitalització i actualització de la tradició, concebuda com un fre d'aquella modernitat percebuda com una plaga maligna, va ser l'opció que consideraren més eficaç i vàlida. D'aquesta síntesi entre regionalisme i catolicisme, Miquel Duran en podria ser un exemple emblemàtic

c) El Certamen va representar una passa més en la consolidació d'una nova generació de poetes: els de la primera generació de la mal anomenada Escola Mallorquina, als quals seria més aclaridor qualificar d'escriptors noucentistes. L'any següent, amb l'edició de «Mitjorn», una publicació clarament generacional, assolirien la seva consolidació definitiva i donarien una identitat ideològica pròpia a la seva activitat literària. Ara bé, el discurs de gràcies de Joan Rosselló va repondre encara a un ideari modernista, observable sobretot en l'apologia dels valors culturals i vitals saxons enfront dels llatins, ben a les antípodes de la línia que impulsarien els noucentistes, amb M. Costa al capdavant amb les seves *Horacianes* (1906).